

היה קורא פרק שני ברכות

א [מ]י פ"ד מהל' מפליגן
הלכה ב טושע"ע א"ח סומן
ספ"א א:
ב ו מ"י פ"ב מהלכות ק"ש
ה' א ספג עין יח שו"ע
א"ח סומן ס ספ"א ה
וטוש"ע א"ח ס ספ"א
ד:
ה ג ד ה מ"י שם הלכה ט
ספג שם טור ושו"ע
א"ח ס ספ"א ספ"א ח:
ט ו מ"י שם הלכה ג ספג
שם טוש"ע א"ח סומן
ספ"א ס:
י ז טוש"ע א"ח סומן ספ
ספ"א ה:
יא ח מ"י שם ספג שם
טוש"ע א"ח ס ספ
ספ"א ה:
יב ט מ"י שם הלכה ב
טוש"ע שם ספ"א א:
יג [מ]י פ"ד מהל' דעות
הלכה ה ספ"א מהל' א"ח
צוה הלכה ט טוש"ע א"ח
ס ספ"א ג:
דברים יג:

תורה אור השלם

1. ותיי הדברים האלה
אשר אנכי מצוה היום על
בדברים ו
לבקר:
2. ושמעתם את דברי אלה
על לבבכם ועל נפשכם
וקשרתם אותם לאות על
קדכם ותיי לטוטפת בין
ענייכם:
3. שמע ישראל יי אלהינו
יהוה אחד:
דברים י ו

רבינו הגאון

ר' אחא משום ר' יהודה
אומר כיון שכוון לבו
בפירוש ראשון שוב אינו
צריך ומקשינן בגמ' דבני
מטריבא בה בין פירוש ראשון
לפירוש שני הלא כל מה
שכתוב בוה כתוב בוה, אי
הכי לא יקרא אלא אחא,
(אומר ר' (אלא) [עילא])
פירוש ראשון אמרו בלשון
יחיד (ופרק) שני בלשון
רבים לצבור, הראשון
התלמוד והשני למעשה, ותי
ושנתנו עד כאן לכונה
מכאן ואילך לשינוי. ח"ד
הלכה כרבי שמעון שישאל ה' אלקינו ה'
אחד עד כאן צריכה כוונת
הלב בדברי ר"מ אמר רבא
הלכה כר"מ. א"ע: דאמר
רבה בר בר חנה א"ר יוחנן
דלא הוה מצערי נפשיתו
הפרשה כולה צריכה כוונה,
ואמר (רבא) [רבב"ח] א"ר
יוחנן הלכה כר' אחא שאמר
משום ר' יהודה שירד
לכוון בפירוש ראשון היינו
כל פירוש שמע, אעפ"כ אנו
כרכב ק"ל דבתראה הוא.
ותו מעשה רב, דתו רב
נחמן ורב יוסף עבדו עובדא
דלא הוה מצערי נפשיתו
אלא בשמיע לבדו, ואמר רב
יהודה אמר שמואל גמי
שמע ישראל ה' אלקינו ה'
אחד זו היא ק"ש של רבי
יהודה הנשיא, וגם אמר רב
יצחק בר שמואל בר מרתא
משמיה דרב, אמר שמע
ישראל ה' אלקינו ונאנס
בשינה יצא. אמר רב אחא
בר יעקב ובדל"ת, אם
יקראה צריך להאריך בלבד
בדל"ת כשיעור שהמליכו
בשמים ובארץ ובלשון
רוחות העולם וכלכל שלא
יהוה בכתב, אלא אימא
עד על לבבך בעמידה
מכאן ואילך לא. ופירשו
בתלמוד ארץ ישראל צריך
לקבל מלכות שמים מעומד
(מתה) [מת] אם היה יושב
עומד, לא אלא אם היה
מהלך עומד, כלומר, אם
היה מהלך והגיע זמן ק"ש
לא יקרא כשהוא מהלך אלא
יעמוד ויבין את לבו כהוון

וה"ק רחמנא אנמירו בניינו תורה כי היכי דליגרוסו בהו: ת"ר
שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד יעד כאן צריכה כוונת הלב בדברי ר"מ אמר
רבא הלכה כר"מ תניא סומכוס אומר ר' יוחנן ור' יוחנן ור' יוחנן
ושנתו אמר רב אחא בר יעקב ובדל"ת אמר רב אשי ורבאכלך שלא יחטוף
בחי"ת ר' ירמיה הוה יתיב קמיה דר' [חייא בר אבא] חזייה דהוה מאריך
טובא א"ל הכין דאמליכתיה למעלה ולמטה ולארבע רוחות השמים תו לא
צריכת: אמר רב נתן בר מר עוקבא אמר רב יהודה על לבבך בעמידה על
לבבך סלקא דעתך אלא אימא יעד על לבבך בעמידה מכאן ואילך לא ורבי
יוחנן אמר כל הפרשה כולה בעמידה ואזדא ר' יוחנן לטעמיה דאמר רבה בר
ר חנה א"ר יוחנן הלכה כר' אחא שאמר משום ר' יהודה: ת"ר שמע ישראל
ה' אלהינו ה' אחד יו"ק"ש של ר' יהודה הנשיא א"ל רב לר' חייא לא חזינא
ליה לרבי דמקבל עליה מלכות שמים אמר ליה ב' פחתה ב' בשעה שמעביר
ידיו על פניו מקבל עליו עול מלכות שמים חוזר וגומרה או אינו חוזר
חוזר וגומרה רבי שמעון ברבי אומר חוזר וגומרה א"ל בר קפרא לר"ש ברבי בשלמא לדידי דאמינא
אינו חוזר וגומרה היינו דמהדר רבי אשמעתא דאית בה יציאת מצרים אלא לדידך דאמרת חוזר וגומרה למה
ליה לאהדורי כדי להוכיח מצרים בזמנה אמר ר' אילא בריה דרב שמואל בר מרתא משמיה דרב
אמר שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ונאנס בשינה יצא אמר ליה רב נחמן לדרו עבדיה בפסוקא קמא צערן
מפי לא תצערן אמר ליה רב יוסף לרב יוסף בריה דרבא אבוך היכי הוה עבדי אמר ליה בפסוקא קמא הוה קא
מצער נפשיה מפי לא הוה מצער נפשיה אמר ר' יוסף פרקין לא יקרא קריאת שמע מקרא הוא דלא ליקרי
הא מוגנא שפיר דמי והא רבי יהושע בן לוי לייש אמאן דגני אפרקדי אמרי מוגנא כי מצלי שפיר דמי
מקרא א"ע דמצלי גמי אסור והא ר' יוחנן מצלי וקרי שאני ר' יוחנן דבעל בשר הוה: ובפרקים שואל
וכו': משיב מחמת מאי אילימא מפני הכבוד השתא משאל שאיל אהדורי מבעיא אלא שואל מפני
הכבוד ומשיב שלום לכל אדם אימא סיפא ובאמצע שואל מפני היראה ומשיב מחמת מאי אילימא
מפני היראה השתא משאל שאיל אהדורי מבעיא אלא מפני הכבוד היינו דר"י דתנן ר"י אומר באמצע
שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד ובפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם הסורי
מחסרא והכי קתני בפרקים שואל מפני הכבוד ואין צריך לומר שהוא משיב ובאמצע שואל מפני היראה ואין
צריך לומר שהוא משיב בדברי ר"מ רבי יהודה אומר באמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד
ובפרקים

אשר אנכי מצוה. דאי כדקא אמרת הוה ליה למכתב אשר ציימתך
דמנאן משמע אפילו מכאן ואילך ומ"מ אנטריך האלה דאי
לאו הכי הוה אמינא דלף פרשה שנייה בכלל: **אמר רבא** הלכה
ברבי מאיר. והכי הלכתא דקיי"ל כרבא דהוה בתראה: **על לבבך**
בעמידה. צירושלמי מפרש לאו דאי

היה יושב עומד אלא דאם היה מהלך
עומד א"ע: דצ"ה אמרי כל אדם
קורא כדרכו מ"מ מנחה מן המובחר
לעמוד כשהוא מהלך לפי שאינו
מיושב כל כך ואינו יכול לכוין כשהוא
מהלך כאשר היה עומד וכן הלכה
דמהלך צדק מנחה לעמוד בפסוק
א' ובעיני כונה בפסוק ראשון לצד
וכן איתא בתנחומא(ח) רב יהודה בשם
שמואל אמר אסור לקבל עליו עול
מלכות שמים כשהוא מהלך אלא
יעמוד ויקרא וכשיגיע לואהבת
לך לזכרו: **שואל מפני היראה**
ובו'. ר"מ ור' יהודה הלכה כרבי
יהודה דלמר אפילו צלמנע משיב
מפני הכבוד א"כ נראה שמוטר לענות
קדיש וקדושה צלמנע ק"ש דלון לך
מפני הכבוד גדול מזה אכל צלמנע
י"ח אסור דמשמע (ט) לקמן צ"ל אין
עומד(ד' ג). (ט) דצין גולה לתפלה
אין לענות וכ"ש בתפלה עצמה ומי
שמתפלל לצדו וס"י מגיע למודים
ישנה למודים אכל לא יאמר מודים
י' ודוקא שהיה צלמנע הצרכה אכל
בסוף הצרכה לא דנראה ככורה
בציל הצרכה ואמרין (לקמן ד' ג).
דלון לכרוע בכל צרכות אלא צלומן
שקנו חכמים ור"ת היה רגיל שהיה
ממתין בעושה פלא כדי לענות קדיש
וקדושה עם הצבו והי' סובר אפי' שהיה
כדי לגמור את הכל אינו חוזר לראש:
ימים

אשר אנכי מצוה היום על לבבך מכאן אתה
למד שכל הפרשה כולה צריכה כוונה אמר
רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן הלכה כר"ע
איכא דמתני לה אהא דתניא א' הקורא את
שמע צריך שיכוין את לבו ר' אחא משום
ר' יהודה אומר כיון שכוון לבו בפרק
ראשון שוב אינו צריך אמר רבה בר בר חנה
אמר ר' יוחנן הלכה כר' אחא שאמר משום
ר' יהודה תניא אידך והיו שלא יקרא למפרע
על לבבך ר' זוטרא אומר עד כאן מצות כוונה
מכאן ואילך מצות קריאה רבי יאשיה אומר
עד כאן מצות קריאה מכאן ואילך מצות כוונה
מ"ש מכאן ואילך מצות קריאה דכתיב לדבר
בם הכא גמי הא כתיב ודברת בם ה"ק עד
כאן מצות כוונה וקריאה מכאן ואילך קריאה
בלא כוונה ומאי שנא עד כאן מצות כוונה
וקריאה דכתיב על לבבך ודברת בם התם
גמי הא כתיב על לבבכם לדבר בם ההוא
מבעי ליה לכדברי יצחק דאמר ושמעתם
את דברי אלה צריכה שתהא ישימה כנגד
הלב: אמר מר ר' יאשיה אומר עד כאן
מצות קריאה מכאן ואילך מצות כוונה מ"ש
מכאן ואילך מצות כוונה משום דכתיב על
לבבכם הכא גמי הא כתיב על לבבך ה"ק
עד כאן מצות קריאה וכוונה מכאן ואילך
כוונה בלא קריאה ומ"ש עד כאן מצות קריאה
וכוונה דכתיב על לבבך ודברת בם התם גמי
הא כתיב על לבבכם לדבר בם ההוא בדברי

אינא דמסני לה. להא דרבה צ"ב: **בפרק ראשון**. כל פרשת
שמע: ע"כ מלוא כוונה נו'. כולה מפרש לה ואזיל (א): **א"ר יאשיה**
עד כאן. פרק ראשון: **מלוא כוונה נו'**. קס"ד לכוונה בלא קריאה:
מכאן ואילך. פרשת והיה אם שמע: **שפחה שימה כנגד סלכ**. דהא

ושמעת דכתיב לאו בקריאה וכוונה
איירי אלא צשימת מפליגן של יד שיהא
שם אותה על גובה של יד כנגד סלכ
על קבורת הזרוע צדו"ן: ה"ג **הסוף**
בדברי טורה כתיב. כדמוכח קרא
ולמדתם אותם את בניכם וגו' (ו): **עד**
כאן. פסוק ראשון לצדו: **ובדל"ת**.
ולא צחי"ת דכל כמה דלמר אה בלא
דל"ת לא משמענו מידי ומה צלע
כהארכתו אכל דל"ת אירין עד
כשיעור שיעשו צלכו יחד צשמים
וצלרין ולארבע רוחותיה כדמפרש
לקמן: **ובלדו שלא יחטוף צחי"ת**. כצביל
אריות הדל"ת לא ימהר בקריאתה
שלא יקראנה צחטף (א) בלא פתח ואין
זה כלום: **דאמליכסיה למעלה וכו'**.
שהארכת שיעור שחטפו צלכך ה'
אחד צשמים וצלרין וד' רוחותיה:
עמידה. אפי' לצ"ה דלמר (לעיל יא).
עוסקין צמלאכתן וקורין ומהלכין
וקורין מודים הס שצריך לעמוד
במקום אחד עד המקרא הזה לפי
שעד כאן מלות כוונה: **לא חזינא**
דמקבל עליה מלכות שמים. שהיה
שונה לתלמידיו מקודם זמן ק"ש
וכשהגיע הזמן לא ראייתו מפסיק:
חוזר וגומרה. לאחר שעמדו
התלמידים: **דקא מהדר**. לשנות
לתלמידים בכל יום שמעמא דאית בה
יציאת מנרסין במקום פרשת יציאת
ואמת ויציב: **זמנה**. זמן ק"ש:
בפסוקא קמא לערן. אם ראייתו
מנמנס לערני עד שאיער יפה בפסוק
ראשון: **פרקין**. שוכב עד גבו ופניו
למעלה: **לייש אמאן דגני אפרקדי**.
שמה יתקפה לבני בתון שנמו ונראה
לרצים והוא לרך גנאי: **מיגנא**.
לישן: **כי מצלי שפיר דמי**. כשהוא
מוטה על צדו מעט שפיר דמי אכל
מקרי ק"ש אפילו מצלי גמי אסור
שמקבל עליו מלכות שמים לך
צרכה וגאוה: **לכל אדם**. אפילו
אינו נכבד: **חסורי מחסרה**.
דכוה ליה לנמתי צמרוייהו אין
צריך לומר ותו ליכא למקשי מידי:
אחי

חוזר וגומרה רבי שמעון ברבי אומר חוזר וגומרה א"ל בר קפרא לר"ש ברבי בשלמא לדידי דאמינא
אינו חוזר וגומרה היינו דמהדר רבי אשמעתא דאית בה יציאת מצרים אלא לדידך דאמרת חוזר וגומרה למה
ליה לאהדורי כדי להוכיח מצרים בזמנה אמר ר' אילא בריה דרב שמואל בר מרתא משמיה דרב
אמר שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ונאנס בשינה יצא אמר ליה רב נחמן לדרו עבדיה בפסוקא קמא צערן
מפי לא תצערן אמר ליה רב יוסף לרב יוסף בריה דרבא אבוך היכי הוה עבדי אמר ליה בפסוקא קמא הוה קא
מצער נפשיה מפי לא הוה מצער נפשיה אמר ר' יוסף פרקין לא יקרא קריאת שמע מקרא הוא דלא ליקרי
הא מוגנא שפיר דמי והא רבי יהושע בן לוי לייש אמאן דגני אפרקדי אמרי מוגנא כי מצלי שפיר דמי
מקרא א"ע דמצלי גמי אסור והא ר' יוחנן מצלי וקרי שאני ר' יוחנן דבעל בשר הוה: ובפרקים שואל
וכו': משיב מחמת מאי אילימא מפני הכבוד השתא משאל שאיל אהדורי מבעיא אלא שואל מפני
הכבוד ומשיב שלום לכל אדם אימא סיפא ובאמצע שואל מפני היראה ומשיב מחמת מאי אילימא
מפני היראה השתא משאל שאיל אהדורי מבעיא אלא מפני הכבוד היינו דר"י דתנן ר"י אומר באמצע
שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד ובפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם הסורי
מחסרא והכי קתני בפרקים שואל מפני הכבוד ואין צריך לומר שהוא משיב ובאמצע שואל מפני היראה ואין
צריך לומר שהוא משיב בדברי ר"מ רבי יהודה אומר באמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד
ובפרקים

א' ובעיני כונה בפסוק ראשון לצד
וכן איתא בתנחומא(ח) רב יהודה בשם
שמואל אמר אסור לקבל עליו עול
מלכות שמים כשהוא מהלך אלא
יעמוד ויקרא וכשיגיע לואהבת
לך לזכרו: **שואל מפני היראה**
ובו'. ר"מ ור' יהודה הלכה כרבי
יהודה דלמר אפילו צלמנע משיב
מפני הכבוד א"כ נראה שמוטר לענות
קדיש וקדושה צלמנע ק"ש דלון לך
מפני הכבוד גדול מזה אכל צלמנע
י"ח אסור דמשמע (ט) לקמן צ"ל אין
עומד(ד' ג). (ט) דצין גולה לתפלה
אין לענות וכ"ש בתפלה עצמה ומי
שמתפלל לצדו וס"י מגיע למודים
ישנה למודים אכל לא יאמר מודים
י' ודוקא שהיה צלמנע הצרכה אכל
בסוף הצרכה לא דנראה ככורה
בציל הצרכה ואמרין (לקמן ד' ג).
דלון לכרוע בכל צרכות אלא צלומן
שקנו חכמים ור"ת היה רגיל שהיה
ממתין בעושה פלא כדי לענות קדיש
וקדושה עם הצבו והי' סובר אפי' שהיה
כדי לגמור את הכל אינו חוזר לראש:
ימים

אשר אנכי מצוה היום על לבבך מכאן אתה
למד שכל הפרשה כולה צריכה כוונה אמר
רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן הלכה כר"ע
איכא דמתני לה אהא דתניא א' הקורא את
שמע צריך שיכוין את לבו ר' אחא משום
ר' יהודה אומר כיון שכוון לבו בפרק
ראשון שוב אינו צריך אמר רבה בר בר חנה
אמר ר' יוחנן הלכה כר' אחא שאמר משום
ר' יהודה תניא אידך והיו שלא יקרא למפרע
על לבבך ר' זוטרא אומר עד כאן מצות כוונה
מכאן ואילך מצות קריאה רבי יאשיה אומר
עד כאן מצות קריאה מכאן ואילך מצות כוונה
מ"ש מכאן ואילך מצות קריאה דכתיב לדבר
בם הכא גמי הא כתיב ודברת בם ה"ק עד
כאן מצות כוונה וקריאה מכאן ואילך קריאה
בלא כוונה ומאי שנא עד כאן מצות כוונה
וקריאה דכתיב על לבבך ודברת בם התם
גמי הא כתיב על לבבכם לדבר בם ההוא
מבעי ליה לכדברי יצחק דאמר ושמעתם
את דברי אלה צריכה שתהא ישימה כנגד
הלב: אמר מר ר' יאשיה אומר עד כאן
מצות קריאה מכאן ואילך מצות כוונה מ"ש
מכאן ואילך מצות כוונה משום דכתיב על
לבבכם הכא גמי הא כתיב על לבבך ה"ק
עד כאן מצות קריאה וכוונה מכאן ואילך
כוונה בלא קריאה ומ"ש עד כאן מצות קריאה
וכוונה דכתיב על לבבך ודברת בם התם גמי
הא כתיב על לבבכם לדבר בם ההוא בדברי

חוזר וגומרה רבי שמעון ברבי אומר חוזר וגומרה א"ל בר קפרא לר"ש ברבי בשלמא לדידי דאמינא
אינו חוזר וגומרה היינו דמהדר רבי אשמעתא דאית בה יציאת מצרים אלא לדידך דאמרת חוזר וגומרה למה
ליה לאהדורי כדי להוכיח מצרים בזמנה אמר ר' אילא בריה דרב שמואל בר מרתא משמיה דרב
אמר שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ונאנס בשינה יצא אמר ליה רב נחמן לדרו עבדיה בפסוקא קמא צערן
מפי לא תצערן אמר ליה רב יוסף לרב יוסף בריה דרבא אבוך היכי הוה עבדי אמר ליה בפסוקא קמא הוה קא
מצער נפשיה מפי לא הוה מצער נפשיה אמר ר' יוסף פרקין לא יקרא קריאת שמע מקרא הוא דלא ליקרי
הא מוגנא שפיר דמי והא רבי יהושע בן לוי לייש אמאן דגני אפרקדי אמרי מוגנא כי מצלי שפיר דמי
מקרא א"ע דמצלי גמי אסור והא ר' יוחנן מצלי וקרי שאני ר' יוחנן דבעל בשר הוה: ובפרקים שואל
וכו': משיב מחמת מאי אילימא מפני הכבוד השתא משאל שאיל אהדורי מבעיא אלא שואל מפני
הכבוד ומשיב שלום לכל אדם אימא סיפא ובאמצע שואל מפני היראה ומשיב מחמת מאי אילימא
מפני היראה השתא משאל שאיל אהדורי מבעיא אלא מפני הכבוד היינו דר"י דתנן ר"י אומר באמצע
שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד ובפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם הסורי
מחסרא והכי קתני בפרקים שואל מפני הכבוד ואין צריך לומר שהוא משיב ובאמצע שואל מפני היראה ואין
צריך לומר שהוא משיב בדברי ר"מ רבי יהודה אומר באמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד
ובפרקים

א' ובעיני כונה בפסוק ראשון לצד
וכן איתא בתנחומא(ח) רב יהודה בשם
שמואל אמר אסור לקבל עליו עול
מלכות שמים כשהוא מהלך אלא
יעמוד ויקרא וכשיגיע לואהבת
לך לזכרו: **שואל מפני היראה**
ובו'. ר"מ ור' יהודה הלכה כרבי
יהודה דלמר אפילו צלמנע משיב
מפני הכבוד א"כ נראה שמוטר לענות
קדיש וקדושה צלמנע ק"ש דלון לך
מפני הכבוד גדול מזה אכל צלמנע
י"ח אסור דמשמע (ט) לקמן צ"ל אין
עומד(ד' ג). (ט) דצין גולה לתפלה
אין לענות וכ"ש בתפלה עצמה ומי
שמתפלל לצדו וס"י מגיע למודים
ישנה למודים אכל לא יאמר מודים
י' ודוקא שהיה צלמנע הצרכה אכל
בסוף הצרכה לא דנראה ככורה
בציל הצרכה ואמרין (לקמן ד' ג).
דלון לכרוע בכל צרכות אלא צלומן
שקנו חכמים ור"ת היה רגיל שהיה
ממתין בעושה פלא כדי לענות קדיש
וקדושה עם הצבו והי' סובר אפי' שהיה
כדי לגמור את הכל אינו חוזר לראש:
ימים

אשר אנכי מצוה היום על לבבך מכאן אתה
למד שכל הפרשה כולה צריכה כוונה אמר
רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן הלכה כר"ע
איכא דמתני לה אהא דתניא א' הקורא את
שמע צריך שיכוין את לבו ר' אחא משום
ר' יהודה אומר כיון שכוון לבו בפרק
ראשון שוב אינו צריך אמר רבה בר בר חנה
אמר ר' יוחנן הלכה כר' אחא שאמר משום
ר' יהודה תניא אידך והיו שלא יקרא למפרע
על לבבך ר' זוטרא אומר עד כאן מצות כוונה
מכאן ואילך מצות קריאה רבי יאשיה אומר
עד כאן מצות קריאה מכאן ואילך מצות כוונה
מ"ש מכאן ואילך מצות קריאה דכתיב לדבר
בם הכא גמי הא כתיב ודברת בם ה"ק עד
כאן מצות כוונה וקריאה מכאן ואילך קריאה
בלא כוונה ומאי שנא עד כאן מצות כוונה
וקריאה דכתיב על לבבך ודברת בם התם
גמי הא כתיב על לבבכם לדבר בם ההוא
מבעי ליה לכדברי יצחק דאמר ושמעתם
את דברי אלה צריכה שתהא ישימה כנגד
הלב: אמר מר ר' יאשיה אומר עד כאן
מצות קריאה מכאן ואילך מצות כוונה מ"ש
מכאן ואילך מצות כוונה משום דכתיב על
לבבכם הכא גמי הא כתיב על לבבך ה"ק
עד כאן מצות קריאה וכוונה מכאן ואילך
כוונה בלא קריאה ומ"ש עד כאן מצות קריאה
וכוונה דכתיב על לבבך ודברת בם התם גמי
הא כתיב על לבבכם לדבר בם ההוא בדברי

חוזר וגומרה רבי שמעון ברבי אומר חוזר וגומרה א"ל בר קפרא לר"ש ברבי בשלמא לדידי דאמינא
אינו חוזר וגומרה היינו דמהדר רבי אשמעתא דאית בה יציאת מצרים אלא לדידך דאמרת חוזר וגומרה למה
ליה לאהדורי כדי להוכיח מצרים בזמנה אמר ר' אילא בריה דרב שמואל בר מרתא משמיה דרב
אמר שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ונאנס בשינה יצא אמר ליה רב נחמן לדרו עבדיה בפסוקא קמא צערן
מפי לא תצערן אמר ליה רב יוסף לרב יוסף בריה דרבא אבוך היכי הוה עבדי אמר ליה בפסוקא קמא הוה קא
מצער נפשיה מפי לא הוה מצער נפשיה אמר ר' יוסף פרקין לא יקרא קריאת שמע מקרא הוא דלא ליקרי
הא מוגנא שפיר דמי והא רבי יהושע בן לוי לייש אמאן דגני אפרקדי אמרי מוגנא כי מצלי שפיר דמי
מקרא א"ע דמצלי גמי אסור והא ר' יוחנן מצלי וקרי שאני ר' יוחנן דבעל בשר הוה: ובפרקים שואל
וכו': משיב מחמת מאי אילימא מפני הכבוד השתא משאל שאיל אהדורי מבעיא אלא שואל מפני
הכבוד ומשיב שלום לכל אדם אימא סיפא ובאמצע שואל מפני היראה ומשיב מחמת מאי אילימא
מפני היראה השתא משאל שאיל אהדורי מבעיא אלא מפני הכבוד היינו דר"י דתנן ר"י אומר באמצע
שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד ובפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם הסורי
מחסרא והכי קתני בפרקים שואל מפני הכבוד ואין צריך לומר שהוא משיב ובאמצע שואל מפני היראה ואין
צריך לומר שהוא משיב בדברי ר"מ רבי יהודה אומר באמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד
ובפרקים

חוזר וגומרה רבי שמעון ברבי אומר חוזר וגומרה א"ל בר קפרא לר"ש ברבי בשלמא לדידי דאמינא
אינו חוזר וגומרה היינו דמהדר רבי אשמעתא דאית בה יציאת מצרים אלא לדידך דאמרת חוזר וגומרה למה
ליה לאהדורי כדי להוכיח מצרים בזמנה אמר ר' אילא בריה דרב שמואל בר מרתא משמיה דרב
אמר שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ונאנס בשינה יצא אמר ליה רב נחמן לדרו עבדיה בפסוקא קמא צערן
מפי לא תצערן אמר ליה רב יוסף לרב יוסף בריה דרבא אבוך היכי הוה עבדי אמר ליה בפסוקא קמא הוה קא
מצער נפשיה מפי לא הוה מצער נפשיה אמר ר' יוסף פרקין לא יקרא קריאת שמע מקרא הוא דלא ליקרי
הא מוגנא שפיר דמי והא רבי יהושע בן לוי לייש אמאן דגני אפרקדי אמרי מוגנא כי מצלי שפיר דמי
מקרא א"ע דמצלי גמי אסור והא ר' יוחנן מצלי וקרי שאני ר' יוחנן דבעל בשר הוה: ובפרקים שואל
וכו': משיב מחמת מאי אילימא מפני הכבוד השתא משאל שאיל אהדורי מבעיא אלא שואל מפני
הכבוד ומשיב שלום לכל אדם אימא סיפא ובאמצע שואל מפני היראה ומשיב מחמת מאי אילימא
מפני היראה השתא משאל שאיל אהדורי מבעיא אלא מפני הכבוד היינו דר"י דתנן ר"י אומר באמצע
שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד ובפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם הסורי
מחסרא והכי קתני בפרקים שואל מפני הכבוד ואין צריך לומר שהוא משיב ובאמצע שואל מפני היראה ואין
צריך לומר שהוא משיב בדברי ר"מ רבי יהודה אומר באמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד
ובפרקים

חוזר וגומרה רבי שמעון ברבי אומר חוזר וגומרה א"ל בר קפרא לר"ש ברבי בשלמא לדידי דאמינא
אינו חוזר וגומרה היינו דמהדר רבי אשמעתא דאית בה יציאת מצרים אלא לדידך דאמרת חוזר וגומרה למה
ליה לאהדורי כדי להוכיח מצרים בזמנה אמר ר' אילא בריה דרב שמואל בר מרתא משמיה דרב
אמר שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ונאנס בשינה יצא אמר ליה רב נחמן לדרו עבדיה בפסוקא קמא צערן
מפי לא תצערן אמר ליה רב יוסף לרב יוסף בריה דרבא אבוך היכי הוה עבדי אמר ליה בפסוקא קמא הוה קא
מצער נפשיה מפי לא הוה מצער נפשיה אמר ר' יוסף פרקין לא יקרא קריאת שמע מקרא הוא דלא ליקרי
הא מוגנא שפיר דמי והא רבי יהושע בן לוי לייש אמאן דגני אפרקדי אמרי מוגנא כי מצלי שפיר דמי
מקרא א"ע דמצלי גמי אסור והא ר' יוחנן מצלי וקרי שאני ר' יוחנן דבעל בשר הוה: ובפרקים שואל
וכו': משיב מחמת מאי אילימא מפני הכבוד השתא משאל שאיל אהדורי מבעיא אלא שואל מפני
הכבוד ומשיב שלום לכל אדם אימא סיפא ובאמצע שואל מפני היראה ומשיב מחמת מאי אילימא
מפני היראה השתא משאל שאיל אהדורי מבעיא אלא מפני הכבוד היינו דר"י דתנן ר"י אומר באמצע
שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד ובפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם הסורי
מחסרא והכי קתני בפרקים שואל מפני הכבוד ואין צריך לומר שהוא משיב ובאמצע שואל מפני היראה ואין
צריך לומר שהוא משיב בדברי ר"מ רבי יהודה אומר באמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד
ובפרקים

א [מ]י פ"ד מהל' מפליגן
הלכה ב טושע"ע א"ח סומן
ספ"א א:
ב ו מ"י פ"ב מהלכות ק"ש
ה' א ספג עין יח שו"ע
א"ח סומן ס ספ"א ה
וטוש"ע א"ח ס ספ"א
ד:
ה ג ד ה מ"י שם הלכה ט
ספג שם טור ושו"ע
א"ח ס ספ"א ספ"א ח:
ט ו מ"י שם הלכה ג ספג
שם טוש"ע א"ח סומן
ספ"א ס:
י ז טוש"ע א"ח סומן ספ
ספ"א ה:
יא ח מ"י שם ספג שם
טוש"ע א"ח ס ספ
ספ"א ה:
יב ט מ"י שם הלכה ב
טוש"ע שם ספ"א א:
יג [מ]י פ"ד מהל' דעות
הלכה ה ספ"א מהל' א"ח
צוה הלכה ט טוש"ע א"ח
ס ספ"א ג:
דברים יג:

(א) נשנת דף כג. (ב) טוטה (ג) ע"י רש"א, (ד) לקמן דף נה: ונ"ס איתא ר' זעירא ובי"ה בשאלותיו] נכפ' מק"ל, (ו) י"ל וזמ"ן, (ז) י"ל עד שמתפלל, (ח) נפתחות צנורין כ"ל רש"א, (ט) פסחים פ"י ה"ה.

תורה אור השלם

1. חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי בפה נחשב הוא: יצוהו ב כב לדרך פעמיו;
2. צדק לפניו יתלך וישם תהלים מה די יקראת יי לחיים וישבע לקל בל יפקד רע.

משלי יט כג

הגהות הבי"ח

(א) גמ' מהו שיפסקו מי אמרינו: (ב) תוב ד"ה ימים וכו' מתי דהוה אלוכל ואתקיעות דמי נמי: (ג) בא"ר לוי מיושב דמי נחשב משמע: (ד) בא"ר צירושמי וברי סופה וכו': (ה) בא"ר מהו שנמעינין מן הלא:

גליון הש"ס

גמ' בפעמית ב"י ילקוט ש"ה י"ד בפקוק ופיו העט את יומנו:

מוסף רש"י

כאילו עשאו במה. עבודת כוכבים (סוטה ד). אל תקרי שבע אלא שבע. ו' יליות ילין ולא יפקד כשום מלוט הכי הוא רע ותולאים אותו ואין מראים לו כלום (קמ"ט נה).

רב ניסים און

אמר (רבא) רבנן ימים שהיחיד גומר בהן את ההלל כו'. איתיה לפירושיהו במסכתא תענית פ"ב בג' פרקים בשנה (דף כח) דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהורזק י"ח ימים יחיד גומר בהן את ההלל כו' והתם גמי אמרינן אמר רבנן (רבא) זאת אומרת הלל דראש חדש לאו דאורייתא ולפיכך חתיר רבא לפסוק בו אפי' באמצע הפרק:

היה קורא פרק שני ברכות

אחי כך שמו: **סנה דבי רבי חייה**. שהיה שונה בצית רבי חייה: **מהו שיפסיק**. לשאלת שלום: **ימים שהיחיד גומר בהן את ההלל**. שהוא חובה לכל אדם והס אחד ועשרים יום בשנה כדאמרין במסכת ערכין (ד' י'): **מהו שיטעוס**. את הפזשיל לדעת אס כר"ך מלח או מצלין: **מטעמת**. טעימת מצשיל:

רביעסא. רביעית הלוג: **חדלו לכם מן האדם**. כשיש לכם לעסוק בצנוד הנקוס אל תמטסקו בצנוד אדם דאי לאו הכי למה ליה למדול: **ושמואל**. לא דריש לשון זְמַה אלא כמשמעו זְמַה חשבתו לזה שהקדמת כנודו לכנודי: **שואל מפני הכבוד**. והא ק"ש קודם תפלה הוא וקמני שואל: **תרגמה ר' אבה**. להא דרז ושמואל דלסרי: **במשכים לפתחו**. אבל פגעו צדך שואל: ה"ג אמר רב אידי צר **אינן אמר רב יצחק צר אישיון אסור לאדם לעשות חפזיו קודם שיפתלו**: **זדק**. תפלה שמלדקו לצורא והדר ויש פעמיו לרמי חפזיו: **אל תקרי שבע אלא שבע**. ילין כל יפקד מן השמים בחלוס הרי הוא רע לכך אין משגיחין לפקדו: וה'

הוא ולא פסיק ליה שאני רב בר שבא דלא חשיב עליה דרבינא: בעי מיניה אישיון תנא דבי ר' אמי מר' אמי השרוי בתענית מהו שיטעום אכילה ושתיה קביל עליה והא ליכא או דילמא הנאה קביל עליה והא איכא א"ל טועם ואין בכך כלום תניא גמי הכי **מטעמת** אינה מעונה ברכה **יהשרוי בתענית טועם ואין בכך כלום עד כמה ר' אמי ור' אסי טעמי עד שיעור רביעתא**: אמר רב **הכל הנותן שלום לחבירו קודם שיתפלל כאלו עשאו במה שנאמר** יחדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא **אל תקרי במה אלא במה ושמואל אמר במה חשבתו לזה ולא לאלוה מתיר רב ששת בפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב תרגמה ר' אבא במשכים לפתחו** **א"ר יונה א"ר זירא כל העושה חפזיו קודם שיתפלל כאלו בנה במה א"ל במה אמרת א"ל לא אסור קא אמינא וכדרב אידי בר אבין דאמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אישיון אסור לו לאדם לעשות חפזיו קודם שיתפלל שנאמר **צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו ואמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אישיון** **יבא לך המתפלל ואח"כ יוצא לדרך הקב"ה עושה לו חפזיו שנאמר צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו**: **א"ר יונה א"ר זירא** **כל הלן שבעת ימים בלא חלוס נקרא רע שנאמר** **ושבע ילין כל יפקד רע אל תקרי שבע אלא שבע א"ל רב אחא בריה דרבי חייה בר אבא הכי א"ר חייה א"ר יוחנן כל המשביע עצמו מדברי תורה ולן אין מבשרין אותו בשורות רעות שנאמר ושבוע ילין כל יפקד רע: אלו הן בין הפרקים וכו': **א"ר אבהו א"ר יוחנן הלהכה כר' יהודה דאמר בין אלהיכם לאמת ויצוב לא יפסיק** **א"ר אבהו א"ר יוחנן מאי טעמיה דרבי יהודה דכתבי******

יד

ימים שהיחיד גומר בהם את ההלל. לאו דוקא יחיד אלא אפילו צנור קורא יחיד כיון שאין כל ישראל ציחד כמו שהיו בשמיטת פסחים צ"ד צניסן ולא דוקא גומר דודאי ק"ל דימים שאין יחיד גומר את ההלל אין חובה לאמרו כלל אפילו צדילוג דהכי משמע

צערין (פ"ד ד' י'): **דחשיב כ"ח יום ויחיד גומר בהן את ההלל ופרקי ר"ה יו"כ נמי לימא משמע דשאר ימים טובים כמו צראשי חדשים פשיטא ליה דאין לומר מדלג חשיב יותר מכ"ח יום וגם מדלג קאמר לגמור צר"ה וצ"ה דאו הוה משמע דשאר ימים טובים כמו צר"ח ודאי אין גומרינן אבל קורין אבל עתה משמע אפילו קורין לא וכן משמע צפרק צתרא לתענית (ד' כח): רב איקלע לצבל חזנהו דהו קא קרו צר"ח סבר לאפסוקינהו. פירוש שהיה סובר שהיו גומרים אותו כיון דחזא דקא מדלגי דלוגי אמר ש"מ מנהג צדומיהס צדיהס אלמא דימים דאין גומרינן בהן הלל אין חובה לאמרו ומה שאנו אומרינן אותו היינו משום מנהג. וכתוב צמחור ויטרי כיון שאינו אלא מנהג צעלמא לא מצרכינן עליה כדלחמר פרק לולב וערבה (סוה ד' מד): אין מצרכין על דבר שהוא מנהג. ומייהו אומר ר"ת דאינו ראייה דלטלטול ודאי לא מצרכינן אבל על מצוה פשיטא דמצרכינן דהא חזינן כל יו"ט שני אינו אלא מנהגא ומצרכין והכא נמי משמע דמצרכין דאי לא מצרכין מצי הפסקה שייך צה ועוד ראייה דמצרכינן על מנהגא מהא דרז על צדי כנישתא וכו' ואס לא צרכו צתחלה אמאי לא הרגיש רב דהוה מנהגא עד שדלגו אלא צודאי צרכו מפני שמצרכים צטוב על מנהגא וצשזיל כן לא הרגיש עד דלוגו וא"ת אמאי לא לסיק אדעמיה אס צרכו לקרות או לגמור וי"ל דצדך אין לחוש שצטוב יכול לצדך לגמור אפי' כשהוא מדלג או איפכא ומה שמצרכין כך על דלוגו לקרות וכשהן גומרינן לגמור כדי שלא יטעו ומשום הכי לא היה יכול להצין מתוך הצרכה עד דלוגו יש שרוצין לומר דיחיד האומר הלל בימים שאין גומרינן שאין לו לצדך ומייהו השר מקוצי היה אומר דצדך**

שרצה לחייב עצמו מצדך ואין זה צרכה לצטלה מידי דהוה אלוכל **א"ר יוחנן** **היה שני מצרכין דהני גשי מצרכות אע"ג שאינן חייבות וצבילי פסחים יש שמצרכין פעמים צתחלה לקרות ואחר הסעודה אחר שפון מצרכין לגמור ומייתי ראייה מירושלמי (דפרק א') מההיא דמייתי עליה דכל הצרכות **א"ר פוחמין צברוך חוץ מן הצרכות הסמוכות לחצרתה וצרכת הפירות והמלות ופרקי צירושלמי עליה והא איכא גאולה פירוש אשר גאלנו דסמוכה לחצרתה ואמאי פותמת צברוך שנייא דאס שמעה צבהכ"ג יא ופרקי והרי סופה פירוש יהללון דאינה סמוכה שהסעודה מפסקת ואפי"ה אינה פותמת צברוך ומשני שמים הנה אמת להצא ואמת לשעבר פירוש אמת להצא זו היא אמתה צרכה שזיה סמוכה אמת לשעבר היינו אותה שצריך קודם אכילה אלמא דמצרכין שני פעמים אבל זה הפירוש אינו מיושב דהרי **א"ר יוספא** משמע דקאי אצרכה דאשר גאלנו דקאי צה מתחלה אלא ודאי אצרכה דאשר גאלנו קאי כאשר אפרש מיהו משמע צירושלמי כאשר פירשתי תחלה שהיו מצרכין **צ' פעמים תחלה וסוף אכל אומר ר' יהודה דזו היא תמיהא גדולה מאחר שצריך קודם אכילה אמאי מפסיק ואוכל צינתים שהרי צינתים שאין יחיד גומר בהן את ההלל כיון שצריך תחלה כמו הכא אינו מותר לפסוק אלא מפני הכבוד דאי צריך אמאי לא יפסיק בצמנע אפילו שלא מפני הכבוד הא לא היה מפסיק שום צרכה אלא נראה הא דפריך צירושלמי הרי גאולה דמשמע דמצרכין עליה צתחלה איירי צאדס שעושה הסדר צצת אמת שאו אינו מפסיק שאינו כריך אבל לנו שמפסיקין לאכול אין לנו לצדך כלל לא צתחלה ולא צסוק והא דקאמר צירושלמי והרי **א"ר יוספא** זהו אשר גאלנו דחוממת צברוך ואמאי והא הודאה צעלמא היא צצרכת פירות ואמאי חוממת צברוך ומשני שמים הנה שמי גאולות אמת להצא ואמת לשעבר פירוש לעמיד כמו יגיענו וגם היא ארוכה קצת וגם יש צה לשעבר כמו אשר גאלנו מגאולת מנרים לפיכך חותמת צברוך ומה שהקשה מיהללון שאינה סמוכה לפי מה שפרשתי עתה ואפי"ה אינה פותמת צברוך יש ליתן טעם לפי שהיא הודאה צעלמא ואפילו שהיא ארוכה קצת תקנו צה חתימה ולא פתיחה כמו אלהי נשמה. וכן משמע צירושלמי שהיה הלל צצית הכנסת ואח"כ שותין כוסות שלהס צציתם צלל שום סדר דצעי צירושלמי (פ' ע"ב) שמתאן צצית אמת מהו פירוש זה אחר זה צלל הלל וסדר צינתים מהו **א"ר שמעינן** מן הדא דא"ר יוחנן הלל אס שמעה צצית הכנסת יא וכן משמע צתוספתא **א"ר דמי** שלא היה יודע ונכנס צצית הכנסת וכו' והשתא נמי מיושב דצשזיל כך פותמת צרכה דאשר גאלנו צברוך דטעמא שאינה סמוכה כי הא דאס קרא הלל צצבהכ"ג יא: **א"ר דיצמא הנאה קביר ע"יה**. האי לישנא משמע דמיירי צתענית יחיד שקבל עליו אבל צתענית הכתוב לא: **מועם ואין בכך ב"אום**. פירש ר"ח שחזר ופולט דלא חשיב הנאה מן הטעמיה אבל צולע לא אפילו צשאר תעניות ומשום הכי הפולט אינו כריך צצרכה שאינו נהגה: **במשכים לפתחו**. וכן הלכה אבל פגעו צאקראי מותר: למה******

עין משפט
גר מצוה

ג' א טור וט"ע א"ח סימן תלצ סעיף צ':
ד ב מ"י פ"ג מהלכות תענית הלכה ט טור וט"ע א"ח סימן תסנ סכ סעיף ד [וס"י תפח סעי' א] וסימן תרמד סעיף א:
זו ג מ"י פ"א מהלכות צרכות הלכה צ סנה (הלכות צרכות) עשין ז טו"ט"ע א"ח סימן י' סעיף צ':
זו ד מ"י פ"א מהלכות תענית הלכה י' טו"ט"ע א"ח סימן תסנ סעיף א [נכ אלסס תענית פ"א דף קעצנ]:
זו ה מ"י פ"ו מהלכות תפלה הלכה ד סנה עשין י' טור ש"ע א"ח סימן פט סעיף צ':
זו ו [מ"י] שס סנה ג: טו"ט"ע שס סעיף ג:
זו מ"י שס טו"ט"ע שס ע"ט צצ"י:
יב ה מ"י פ"צ מהלכות ק"ש הלכה ח סנה עשין י' טו"ט"ע א"ח סימן טו סעיף ה:

רבינו חננאל

ר' יהודה אומר באמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד ובפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם. הלכה כר' יהודה. [וימים שאין היחיד גומר בהן את ההלל וכו'. ע"י פ"י ר"ח תענית כו. ב]. והשרוי בתענית טועם ואין בכך כלום. כגון שחזור ופולטו דלא חשיבה הנאה מן הטעמיה וגם אין צריך בכה. ולכך טעמי ר' אמי ור' אסי עד כדי רביעית. ודוקא בתענית יחיד כדאמרין הנאה קביל עליה אבל תענית כחוב לא. ועד כמה ר' אמי ור' אסי טעמי עד שיעור רביעתא. פירש הגאון ד"ל עד שיטעמו בפעם אחת רביעית, אלא בכל יום התענית בכמה פעמים היו טועמים עד כשיעור הוה. אמר ר' אבהו א"ר יוחנן הילכתא רבבי יהודה דאמר בין ויאמר לאמת ויצוב לא יפסיק. מ"ט דכתבי ור' אלקים אמת, וצריך לדבק אני ה' אלקים ואמת ויצוב מאי אלהי טעמא דכתבי וי אלהי אמת, וצריך לחזור ולומר אמת ויצוב וכו' ולומר כל הברכה, רבא אמר אינו חזר ואומר אמת אלא משלים כל ויגמד בתפלה. וקיימא לן כרבא דבתראה הוא והיה רבא מנגה כל האומר פעמים.